

२०८०

आधारभूत तह टिपिडी तालिम

आधारभूत तह (१-३)
एकीकृत सिकाइ
सहजीकरण

दोस्रो चरण

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

विषयसूची

क्र. सं.	विषयवस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१	परिचय	१
२	तालिमको लक्ष्य तथा उद्देश्य	१
३	तालिमको सक्षमता	२
४	तालिमको संरचना	२
५	तालिमको विषयवस्तु	३
६	तालिम कार्यान्वयन विधि	४
७	तालिम मूल्याङ्कन	५
८	परियोजना कार्य	६

१. परिचय

शिक्षकहरूको कार्यक्षमतामा सुधारका लागि निरन्तर पेसागत विकास अति महत्वपूर्ण हुन्छ । शिक्षकहरूको क्षमता विकास गरी शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन शिक्षक तालिमलाई अनिवार्य बनाइएको छ । हरेक शिक्षकले टिपिडी मोड्युलमा आधारित भएर कम्तिमा एक महिने तालिम लिनुपर्ने प्रावधान छ । पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले शैक्षिक वर्ष २०७६ देखि कक्षा १ देखि कक्षा ३ सम्म एकीकृत पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याएपछि सम्बन्धित कक्षाहरूमा शिक्षण गर्ने शिक्षकहरूलाई टिपिडी ढाँचामा एक महिने तालिम कोर्सको विकास गर्ने सन्दर्भमा पहिलो चरणको तालिम पाठ्यक्रम २०७६ फागुनमा विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । टिपिडी ढाँचाको तालिम पाठ्यक्रम दुई चरणको हुने भएकाले पहिलो चरणको तालिम प्राप्त शिक्षकहरूलाई सम्बन्धित विषयकै दोस्रो चरणको तालिम प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि आधारभूत तह (कक्षा १-३) एकीकृत सिकाइ सहजीकरण दोस्रो चरणको तालिम पाठ्यक्रम तयार पारिएको हो ।

यो तालिम पाठ्यक्रममा पहिलो चरणको तालिम पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने नसकिएका विषयगत शिक्षण र मूल्याङ्कनसम्बन्धी विषयवस्तुहरू समावेश गरिएका छन् । यो पाठ्यक्रममा आधारित भएर सञ्चालन गरिने शिक्षक तालिम मूलतः प्रयोगात्मक अभ्यासमा केन्द्रित हुने छ । अर्थात् प्रशिक्षकले एकीकृत शिक्षण समेत प्रतिबिम्बन हुने गरी हरेक विषयका नमुना प्रदर्शन कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने र सहभागीहरूलाई पनि सोहीबमोजिम नमुना कक्षाहरू प्रदर्शन गर्ने लगाउनुपर्ने छ । नमुना प्रदर्शन गर्ने क्रममा सम्बन्धित विषय विशिष्ट शिक्षण विधिहरू, खेलहरू, क्रियाकलापहरू समावेश गर्नुपर्ने छ ।

२. तालिमको लक्ष्य तथा उद्देश्य

एकीकृत ढाँचामा विकसित आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रमको आधारमा योजना निर्माण, सहजीकरण, मूल्याङ्कन र अभिलेखीकरण गर्ने सिपको विकास गर्ने शिक्षकको पेसागत क्षमता विकास गर्नु यस पाठ्यक्रमको मुख्य लक्ष्य हो। यो तालिमका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- एकीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको पुनरावलोकन गर्ने
- एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित एकीकृत योजना निर्माण गरी सिकाइ सहजीकरण गर्ने
- एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित मूल्याङ्कन तथा अभिलेखीकरण गर्ने सिपको विकास गर्ने

३. तालिमको सक्षमता

यो तालिमको अन्त्यमा शिक्षकहरूमा निम्नानुसारका सक्षमताहरू हासिल भएका हुने छन्:

- कक्षा १-३ को एकीकृत पाठ्यक्रममा रहेको एकीकरणको पुनरवलोकन
- एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित भई विकास भएका सिकाइ सामग्रीको पहिचान र प्रयोग
- एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित नेपाली, अङ्ग्रेजी, सेरोफेरो र गणित विषयको सिकाइ सहजीकरण योजना निर्माण र सहजीकरण सिपको विकास
- एकीकृत पाठ्यक्रममा आधारित नेपाली, अङ्ग्रेजी, सेरोफेरो र गणित विषयको मूल्याङ्कन तथा अभिलेखीकरण गर्ने सिपको विकास
- त्रैमासिक तथा वार्षिक उपलब्धिको ग्रेडसिट तयार गर्ने सिपको विकास

४ तालिम संरचना

क. यो तालिम १५ दिन अवधिको हुने छ । यसको पहिलो खण्ड १० दिनको तालिम कार्यशाला ढाँचामा आमनेसामने पद्धतिबाट प्रदेश शिक्षा तालिम केन्द्रमा सञ्चालन हुने छ । यसको दोस्रो खण्ड पाँच दिन अवधिको स्वाध्यायन अभ्यास ढाँचामा आधारित हुने छ ।

ख. दोस्रो खण्ड अन्तर्गत प्रशिक्षार्थीले आफू कार्यरत विद्यालयमा आधारित भई ४५ दिनभित्र चार ओटा परियोजना कार्य सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने छ । परियोजना कार्यको सबै प्रतिवेदन पहिलो खण्डको तालिम सम्पन्न भएको ५२ दिनभित्र सम्बन्धित शिक्षा तालिम केन्द्रमा अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्ने छ । यसमा मूलतः १० दिने तालिम कार्यशाला खण्डमा सिकाइएका सैद्धान्तिक ज्ञान तथा सिपको व्यावहारिक प्रयोग एवम् प्रशिक्षार्थीको सिर्जनात्मक र प्रवर्तनात्मक क्षमता प्रदर्शन गर्न उपयुक्त परियोजना कार्य तोकिने छ ।

5. तालिमको विषयवस्तु

क्र. सं.	मुख्य विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सत्र सङ्ख्या
१	एकीकृत पाठ्यक्रम तथा सिकाइ सामग्री	<ul style="list-style-type: none"> एकीकृत पाठ्यक्रम तथा सिकाइ सामग्रीको पुनरवलोकन 	२
२	मेरो गणित	<ul style="list-style-type: none"> गणित विषयको थिमगत सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप विकास मूल्याङ्कनका साधनहरूको विकास र प्रयोग 	२
		<ul style="list-style-type: none"> गणित विषयको थिमगत दैनिक पाठयोजना निर्माण 	१
		<ul style="list-style-type: none"> मूल्याङ्कनका साधनहरूको प्रयोगसहित सिकाइ सहजीकरण अभ्यास 	२
		<ul style="list-style-type: none"> थिमगत अभिलेखीकरणको नमुना अभ्यास 	१
३	My English	<ul style="list-style-type: none"> Formulation of themewise learning facilitation plan Development and use of assessment tools 	१
		<ul style="list-style-type: none"> Development of themewise lesson plan 	२
		<ul style="list-style-type: none"> Learning facilitation practice with assessment tools 	३
		<ul style="list-style-type: none"> Model practice of record keeping/portfolio management 	१
४	मेरो नेपाली	<ul style="list-style-type: none"> नेपाली विषयको थिमगत सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप विकास मूल्याङ्कनका साधनहरूको विकास र प्रयोग 	२
		<ul style="list-style-type: none"> नेपाली विषयको थिमगत दैनिक पाठयोजना निर्माण 	१
		<ul style="list-style-type: none"> मूल्याङ्कनका साधनहरूको प्रयोगसहित सिकाइ सहजीकरण अभ्यास 	२

		<ul style="list-style-type: none"> थिमगत अभिलेखीकरणको नमुना अभ्यास 	१
५	हाम्रो सेरोफेरो	<ul style="list-style-type: none"> हाम्रो सेरोफेरो विषयको थिमगत सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप विकास मूल्याङ्कनका साधनहरूको विकास र प्रयोग 	२
		<ul style="list-style-type: none"> हाम्रो सेरोफेरो विषयको थिमगत दैनिक पाठयोजना निर्माण 	१
		<ul style="list-style-type: none"> मूल्याङ्कनका साधनहरूको प्रयोगसहित सिकाइ सहजीकरण अभ्यास 	२
		<ul style="list-style-type: none"> थिमगत अभिलेखीकरणको नमुना अभ्यास 	१
६	ग्रेडसिट निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> विषयगत पोर्टफोलियोका आधारमा ग्रेडसिट निर्माण 	२
७	तालिम मूल्याङ्कन	<ul style="list-style-type: none"> परियोजना कार्य: परिचय र अभिमुखीकरण लिखित परीक्षा, तालिम समापन 	१
	जम्मा		३०

नोट: प्रत्येक सत्र १ घण्टा ३० मिनेटको हुने छ ।

६. तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि

- क. यो तालिम विगतमा आधारभूत तह कक्षा (१-३) एकीकृत सिकाइ सहजीकरण पहिलो चरणको तालिम प्राप्त गरेका शिक्षकहरू वा टिपिडी तालिम लिइसकेका तर कक्षा १ देखि कक्षा ३ मा शिक्षण गर्ने शिक्षकहरूले लिन सक्ने छन् ।
- ख. तालिमको अन्त्यमा शिक्षकक पेसागत विकास प्रारूप, २०७२ अनुसार परीक्षा सञ्चालन र शैक्षिक जनशक्ति विकास परिषद्को मिति २०७४ साल भदौ ६ गतेको निर्णयबमोजिम प्रमाणीकरण गरिने छ । तालिम सम्पन्न गरेपछि शिक्षा तालिम केन्द्रबाट प्रमाणपत्र जारी गरिने छ ।
- ग. स्वाध्यय अभ्यास खण्डका लागि तोकिएका परियोजना कार्य सम्पादन गर्नका लागि गर्नुपर्ने कार्यका लागि प्रशिक्षार्थी स्वयं जिम्मेवार हुनुपर्ने छ तर तालिममा सहजीकरण गर्ने प्रशिक्षकहरूले प्रशिक्षार्थीलाई विभिन्न माध्यमहरूमार्फत सहजीकरण गर्नुपर्ने छ ।

घ. यो तालिमको प्रशिक्षक प्रशिक्षण प्राप्त शिक्षा तालिम केन्द्रका प्रशिक्षक वा रोस्टर प्रशिक्षकबाट तालिमको सहजीकरण गरिने छ ।

ड. तालिममा अन्यका अलावा छलफल, प्रस्तुतीकरण, नमुना प्रदर्शन, पृष्ठपोषण आदानप्रदान जस्ता विधिहरूको प्रयोग गर्नुपर्ने छ ।

7. तालिम मूल्याङ्कन

तालिम प्रमाणीकरण प्रयोजनका लागि निम्नानुसारका मूल्याङ्कनका क्षेत्रगत अङ्कभार, श्रेणी विभाजन ढाँचा र विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोग गरिने छ ।

मूल्याङ्कनका आधार

क्र. सं.	आधार	अङ्क भार
१	नियमितता, सहभागिता र सक्रियता	५
२	सिर्जनात्मक तथा प्रवर्तनात्मक कार्य	१०
३	लिखित परीक्षा	२५
४	स्वाध्ययन अभ्यासअन्तर्गत ४ ओटा परियोजना कार्य	१०
	जम्मा	५०

उपर्युक्त मूल्याङ्कनका प्रत्येक आधारको उत्तीर्णाङ्क ५० प्रतिशत हुने छ।

ग्रेडिङ पद्धति

- क. ९० प्रतिशत र सो भन्दा माथि अङ्क आएमा विशिष्टतासहित प्रथम श्रेणी
- ख. ८० प्रतिशत र सो भन्दा माथि अङ्क आएमा प्रथम श्रेणी
- ग. ६५ प्रतिशत र सो भन्दा माथि अङ्क आएमा द्वितीय श्रेणी
- घ. ५० प्रतिशत र सो भन्दा माथि अङ्क आएमा तृतीय श्रेणी
- ड. ५० प्रतिशत भन्दा तलको अङ्क आएमा असफल वा अनुत्तीर्ण

लिखित परीक्षाका प्रश्नपत्र निर्माण गर्दा देहायअनुसारको विशिष्टीकरण तालिकाको अवलम्बन गर्नु पर्नेछः

ग्रेड तालिका

क्र.सं.	प्रश्नको प्रकार	प्रश्न सङ्ख्या	प्रति प्रश्न अङ्कभार	पूर्णाङ्क
१	बहुवैकल्पिक	१०	०.५	५
२	संक्षिप्त उत्तरात्मक	५	३	१५
३	समस्यामूलक	१	५	५
जम्मा		१६	-	२५

८. परियोजना कार्य

स्वाध्याय अभ्यास खण्डका लागि विद्यालयमा आधारित परियोजना कार्यहरू निर्धारण गरिएका छन् । परियोजना १ र परियोजना २ अनिवार्य रहेका र बाँकीमध्ये दुई ओटा गरी जम्मा चार ओटा परियोजना कार्य सबै सहभागीले सम्पादन गर्नुपर्ने छ । प्रत्येक परियोजनाको परिणामका (Output) रूपमा प्रत्येक प्रशिक्षार्थीले प्रतिवेदन स्वरूपको अलग अलग प्रतिवेदन दस्तावेज शिक्षा तालिम केन्द्रसमक्ष अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्ने छ :

परियोजना कार्य १: पाठयोजनामा आधारित शिक्षण अभ्यास

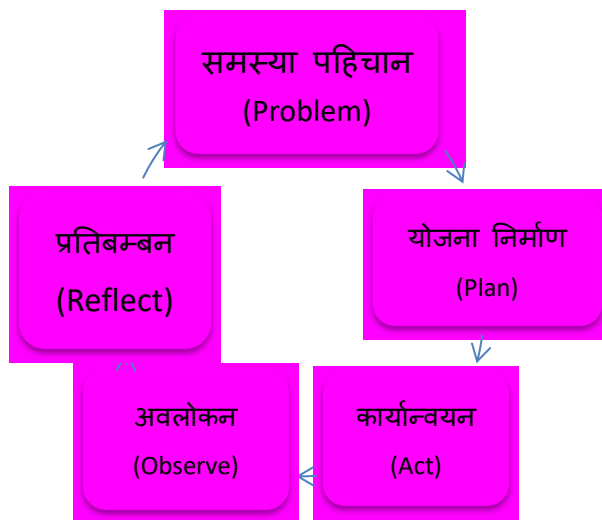
- फरक फरक १० ओटा पाठहरूको पाठयोजना तयारी गर्ने
- प्रत्येक पाठयोजनाका आधारमा शैक्षिक सामग्री विकास गर्ने
- प्रधानाध्यापकबाट सबै पाठयोजना प्रमाणित गर्ने
- पाठयोजनाका आधारमा कार्यतालिकाबद्ध शिक्षण अभ्यास गर्ने
- प्रत्येक पाठ शिक्षणपछि विद्यार्थीको पृष्ठपोषण सङ्कलन गर्ने
- परिमार्जित पाठयोजना अन्तिमीकरण गर्ने

नोट: यस कार्यअन्तर्गत अन्य परियोजना कार्यले नसमेटेका विषयवस्तु शिक्षणका लागि मात्र पाठयोजना तयार गर्ने

परियोजना कार्य २: कार्यमूलक अनुसन्धान

- शिक्षकले आफ्नो कार्यसम्पादन सुधारका लागि कुनै एउटा विषय क्षेत्रमा Kurt Lewin द्वारा प्रतिपादित निम्नलिखित चक्रअनुसार कार्यमूलक अनुसन्धान गरी सोको प्रतिवेदन तयार पार्ने

परियोजना कार्य ३: मूल्याङ्कन अभिलेखीकरण साधन विकास

- लेटर ग्रेडिङ निर्देशिका, २०७८, आधारभूत तह कक्षा १-३ को पाठ्यक्रम, २०७६ मा विद्यार्थी मूल्याङ्कनसम्बन्धी भएको व्यवस्था र लेटर ग्रेडिङ पद्धति कार्यान्वयनका लागि सहयोगी पुस्तिका, २०७९ को अध्ययन गर्ने
- आधारभूत तह कक्षा १-३ को पाठ्यक्रम २०७६ मा रहेको विषयगत मूल्याङ्कन अभिलेखीकरण फारामका आधारमा थिमगत विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेखीकरण साधन तथा Mark Ledger विकास गर्ने
- थिमगत विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेखीकरण साधन र Mark Ledger विकासको प्रक्रियासहित आफ्नो अनुभव समेटेर प्रतिवेदन तयार पार्ने

परियोजना कार्य ४: सजावटका वस्तु निर्माण

- कक्षा १ देखि ३ सम्मको हाम्रो सेरोफेरो विषयको हाम्रो सिर्जना विषय क्षेत्रअन्तर्गतको कुनै दुईओटा कोलाज वा माटाका सामान वा खेर गएका वस्तुबाट सजावटका वस्तु तयार पार्ने
- उक्त वस्तु कसरी तयार पारिएको हो र विद्यार्थीहरूलाई कसरी सिकाउने भनी तरिका चरणबद्ध रूपमा देखाउने
- समग्र सबै पक्ष समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने

परियोजना कार्य ५ : पोर्टफोलियो निर्माण

- एउटा रिङ फाइलमा कुनै एक विद्यार्थीको पोर्टफोलियो तयार पार्ने
- त्यसमा विद्यार्थीको निम्न अभिलेखहरू समावेश गर्ने
  - उक्त विद्यार्थीको विषयगत सिकाइ उपलब्धि अभिलेख फाराम (नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित र सेरोफेरो विषयको)
  - विद्यार्थीको व्यक्तिगत विवरण फाराम
  - विद्यार्थीको परियोजना कार्यहरू
  - विद्यार्थीको अन्य शैक्षिक एवम् व्यवहारगत विवरणहरू

परियोजना कार्य ६ : शैक्षिक सामग्री निर्माण

- आधारभूत तहको आफूले अध्यापन गर्ने कक्षा १ देखि ३ सम्मको कुनै एक कक्षाको कुनै एक विषयको (नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित र सेरोफेरो मध्य कुनै एक) शैक्षिक सामग्री तयार पार्ने
- उक्त शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग कसरी गर्न सकिन्छ विस्तृत क्रियाकलाप पनि तयार पार्ने
- उक्त क्रियाकलापका माध्यमबाट कक्षामा शिक्षण गर्ने
- शिक्षण गरिसकेपछि आफ्ना अनुभूति समेत समेटेर प्रतिवेदन तयार पार्ने

- सम्भव भएमा उक्त कक्षाको फोटो र भिडियो खिचेर तालिम प्रदायक निकायमा पठाउने (उक्त क्रियाकलाप पूरै कक्षा अवधिको नभए पनि हुने अर्थात पाठयोजनाको कुनै एक अंश मात्र भए पनि हुने)

ΩΩΩ